

Волфганг Шюсел:

Уважаеми проф. Илиев! Уважаема д-р Данкова! Сърдечно Ви благодаря за тържествената церемония, за връчените документи и за присъдената титла!

Пред себе си виждате един динозавър, роден през 1945-та година, който повече от 30 години е бил в Европейския Парламент, може би на 2500 заседания на Парламента, почти 20 години във Федералното правителство и на около 1000 негови заседания, 12 години член на Европейски съвет, с по 150 заседания годишно, два пъти председателство на Европейския съюз и това малко обяснява белотата и скрежа в косите ми. Но както виждате, човек може да преживее и тези неща. Една от любимите ми фрази е: „Всичко в живота се подрежда!“. Във Виена следвах икономика и право. Правото го завърших, икономиката не можах да я докарам до края, защото вече работех. И виждате ли, кръгът се затваря – днес получих почетната титла „Доктор хонорис кауза“ на Икономически университет. Сега може би вече разбирате защо съм отказал толкова много покани за присъждане на тази титла, просто чаках този момент.

Шегата настрана! Лично аз мисля, че България е много важна за Европейския съюз и обратно – ЕС е много важен за България. Даже да вземем този факт, който научих днес, че университетската сграда е построена през 1914 г., в много трудно време, след Първата световна война. Тогава може би ще оценим и разберем колко ценен е мирът. Знаете, че през Първата световна война са дадени около 20 млн. жертви, през Втората световна война - около 70 млн., без да броим престъпленията в посткомунистическо време, в други страни и т.н. И мисля, че Европа даде един много добър отговор на всичко това. Помолиха ме да кажа няколко думи за Европа. Какво представлява всъщност Европа? Дали Европа е място на копнеж за стотиците хиляди бежанци, които са преминали вече нашите граници, са пред нашите граници и евентуално ще пристигат още? Миналата година бяха 56 хил., тази година очакваме 2 млн. Колко всъщност сме в състояние да поемем? Вие сте външната граница на съюза и затова сте изключително важни. Или пък Европа е едно бюрокралично чудовище, както Ханс Маркус Меркел пише в своите трудове, че в Европейския съюз всичко е регламентирано - от скоростта за движение по пътищата до забраната за пушене и т.н. Или просто пък Европа е един фар, надежда в света за човешки права, за правова държава и свобода? Или може пък да е най-големият платец за оказана международна подкрепа в световен мащаб? Или може да е най-големият чуждестранен инвеститор в света. Така, че не е лесно да се отговори еднозначно на всички тези въпроси.

Доверието в момента е на кантар! Лично аз смятам, че дефицитът на доверие е много по-опасен от дефицита в бюджета. Трябва да осъзнаем факта, че ние сме интегрирани в старо цивилизовано общество, както каза бившият председател на ООН – Кофи Анан. Погледнете глобуса! Европа има само 0,8% от земната повърхност, значи по-малко от 1% от световната територия, 7% от населението в света, 20% от световния брутен продукт и 13% от световната търговия, т.е. това са границите, които трябва да видим.

Европа не е самотен бегач, нещата не се случват от само себе си. Европейската история с нейните върхове и падения в течение на годините и историята, от която ние се учим, показва, че например французите блокираха присъединяването на Великобритания в продължение на 10 години. В началото идеята за създаване на военен блок за защита бе приета много радушно, но в последствие тази идея отпадна.

Спомням си, че на времето Жак Делор – тогавашен председател на Европейската комисия, въобще не искаше Австрия да се присъединява към Съюза. Той по-скоро настояваше за задълбочаване на отношенията между тогавашните страни-членки. След промените през 1989 г. в Германия се зароди отново идеята, че все пак трябва да има разширяване на съюза и то бе формулирано като благословия за Европа - така от 6 нараснахме на 27 страни с няколко стотин милиона жители население. Преживяхме финансови кризи като тази с Гърция, която още не е приключила, Испания, Португалия, Ирландия – и сега те тръгнаха добре напред. Преживяхме всякакви кризи – с хранителни продукти, с болести – от луда крава до птичия грип, и винаги наричаме всяка следваща криза изключително тежка и историческа. Може да се каже, че на нас тези кризи ни харесват, защото ни дават възможност да се страхуваме, а ние, европейците, много обичаме да се страхуваме, въпреки че сме силни. Има един швейцарец, Якоб Герхард, който е формулирал следната сентенция за всички тези събития: „Когато две кризи кръстосат шпаги, по-силната криза изядва по-слабата“. Т.е. ние трябва да се научим да подходяме към различни проблеми, а това не е толкова просто колкото изглежда.

Какво все пак можем и трябва да предприемем? Първо ни трябва добро ръководство, но такова не се намира много лесно. Лидерството в днешно време е по-различно от лидерството преди. Доброто лидерство не е необходимо да дава веднага отговор на въпросите, а по-скоро е важно да ръководи, задавайки въпросите. Т.е. трябва първо да намерим и поставим правилните въпроси и да попитаме правилните хора. Това въобще не е лесно, ако човек се заеме да го прави. Именно тук е огромната роля на науката и икономиката.

Второ, трябва да се фокусираме. Безсмислено е да полагаме 20-30 приоритета. Европа трябва да се фокусира върху съществените, истински важни теми и проблеми. Една от тях е икономиката, това е икономиката, която се развива в Европа в момента с всичките ѝ проблеми – липса на растеж, безработица, междуфирмена задлъжнялост. Аз мисля, че лекарството, което може да помогне, е укрепването на европейския вътрешен пазар. Няма вътрешен пазар за енергията, а според мен той трябва да стане такъв – европейски. Ако си помислим за дигиталната революция, която ни предстои да преживеем в бъдеще, една нация не може да се справи сама с изготвянето на европейски регулаторни механизми. Пазарът на труда – въобще не може да се каже, че той е напълно либерализиран в Европа. Има около 700 професионални квалификации и само 7 от тях са еднакво признати във всички страни-членки. Следващата важна тема е

да се фокусираме върху младежите и мисля, че тук е правилното място да кажа това. За предстоящата технологична революция ние сме длъжни да дадем в ръцете на младите инструментариума, с който да се справят с бъдещите предизвикателства. Мога да дам няколко чудесни примера. Една от успешните рецепти в Германия, Швейцария, Лихтенщайн и т.н. е дуалната форма на обучение. Тя трябва да се въведе. Испания и Италия много интензивно работят за внедряването на тази система. Прекрасните възможности, които ни предлага Erasmus+ – мисля, че тази година около 3 млн. студенти са участвали в нея. Винаги има смисъл студентите да прекарат един семестър или година в друга държава. Мисля, че тя ще бъде разширена и в бъдеще ще обхваща и стажанти и други професионални направления. Образованието е изключително важно, защото само по този начин може да имаме иновации. Знаете, че Европа няма много природни богатства и суровината, от която европейците притежават в най-голямо количество, е мускулът, който преминава от едното ухо до другото. Този мускул, тази суровина ние трябва да пазим и ценим. Иновациите се пораждаат чрез мислене „извън кутията“. Винаги съм казвал, че истинските иновации не идват от професионалните кръгове, а отвън, т.е. от периферията към центъра и мисля, че това е много важно да се знае, особено в Икономически университет – Варна.

Третата и последна тема е изключително важна за мен – това е сигурността и защитата. Знам, че е чувствителна тема, защото се докосва до суверинитета на националните граници. Но от друга страна, ако искаме да защитаваме външните си граници, това не би било възможно по друг начин освен със съвместни усилия. В непосредствена близост до вашата държава – Крим, Донбас, Ирак, Сирия, Южното Средиземноморие, има повече от 40 конфликта, които застрашават границите ни. Това означава, че не можем да намалим отбраната и че това няма как да се получи без да си сътрудним. Ако искаме да изнасяме стабилност, а не да внасяме нестабилност, трябва да гледаме много сериозно на тази тема. И както казах в началото, това би било възможно само ако се концентрираме върху най-важните неща – на първо място принципа на субсидиаритета. Не е нужно всичко да се решава в Брюксел; решенията на местно ниво в повечето случаи са по-добри и това ги прави още по-силни. Не знам дали знаете тази история. Когато папата срещнал Микеланджело и го попитал „как успя да извадеш това прекрасно тяло на Давид“, предполагам всички знаете тази скулптура във Флоренция, старият Микеланджело погледнал папата с блага усмивка и му отвърнал: „Много просто. Изчуках с длетото всичко онова, което не принадлежи на Давид“. Затова ако искаме да създадем произведение на изкуството, което да се казва Европа, трябва да се концентрираме върху това, което е съществено, а не върху детайлите. По този начин искам да ви вдъхна малко доверие в нашата Европа, защото все пак химна на Европа е композиран от Бетовен във Виена, да не забравяме това, а това не е химн за отчаянието, а ода за свободата.

Благодаря ви!